

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)
z dnia 10 stycznia 2006 r.*

W sprawie C-222/04

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Corte suprema di cassazione (Włochy) postanowieniem z dnia 23 marca 2004 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 maja 2004 r., w postępowaniu:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

przeciwko

Cassa di Risparmio di Firenze SpA,

Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato,

Cassa di Risparmio di San Miniato SpA,

* Język postępowania: włoski.

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, C. Gulmann (sprawozdawca),
R. Schintgen, R. Silva de Lapuerta i G. Arestis, sędziowie,

rzecznik generalny: F.G. Jacobs,
sekretarz: M. Ferreira, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 7 lipca
2005 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Cassa di Risparmio di Firenze SpA przez P. Russa oraz
G. Morbidellego, avvocati,
- w imieniu Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato oraz Cassa di
Risparmio di San Miniato SpA przez A. Rossiego oraz G. Robertiego, avvocati,
- w imieniu rządu włoskiego przez I. M. Braguglię, działającego w charakterze
pełnomocnika, wspieranego przez P. Gentilego, avvocato dello Stato,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez R. Lyala oraz V. Di Bucciego, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 27 października 2005 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 12 WE, 43 i nast. WE, 56 i nast. WE, 87 WE i 88 WE oraz ważności decyzji Komisji 2003/146/WE z dnia 22 sierpnia 2002 r. dotyczącej przepisów podatkowych wprowadzonych przez Włochy na rzecz fundacji bankowych (Dz.U. L 55, str. 56).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Cassa di Risparmio di Firenze spA (zwaną dalej „Cassa di Risparmio di Firenze”), Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato i Cassa di Risparmio di San Miniato SpA (zwanymi dalej „Cassa di Risparmio di San Miniato”) z siedzibą we Włoszech a Ministero dell’Economia e delle Finanze (włoskim Ministrem Gospodarki i Finansów) w przedmiocie wniosku Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato dotyczącego zwolnienia z potrącenia podatku od dywidend za rok obrotowy 1998.

I — Krajowe ramy prawne

- 3 We Włoszech z dywidend wypłacanych przez spółki akcyjne potrąca się zaliczki na poczet należnego podatku, w wykonaniu art. 1 ustawy nr 1745 z dnia 29 grudnia 1962 r. dotyczącej ustanowienia potrącenia zaliczki lub podatku od dywidend wypłacanych przez spółki i zmiany przepisów o obowiązkowym charakterze imiennym akcji (GURI nr 5 z dnia 7 stycznia 1963 r., str. 61) zmienionej decreto legge (rozporządzeniem ustawodawczym) nr 22 z dnia 21 lutego 1967 r. dotyczącym nowych przepisów w dziedzinie potrącenia zaliczki lub podatku od dywidend wypłacanych przez spółki (GURI nr 47 z dnia 22 lutego 1967 r., str. 1012) przekształconym w ustawę, ze zmianami, ustawą nr 209 z dnia 21 kwietnia 1967 r. (GURI nr 101 z dnia 22 kwietnia 1967 r., str. 2099, zwanej dalej „ustawą nr 1745/62”).
- 4 Artykuł 10 ustawy nr 1745/62 przewiduje, że z dywidend przypadających organizacjom osób lub podmiotów, niepodlegającym opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych, w zakresie, w jakim są one wyłączone z zakresu stosowania tego podatku, oraz podmiotom podlegającym opodatkowaniu na podstawie bilansu, lecz zwolnionym z podatku dochodowego od osób prawnych, w miejsce potrącenia z tytułu zaliczki określonej w art. 1 tej ustawy potrąca się podatek według stawki 30%.
- 5 Artykuł 10 bis ustawy nr 1745/62 zwalnia z przewidzianego w art. 10 potrącenia dywidendy przypadające osobom prawnym prawa publicznego lub fundacjom zwolnionym z podatku dochodowego od osób prawnych, które służą wyłącznie celom dobroczynnym, edukacyjnym, wychowawczym, naukowym i badawczym.
- 6 Artykuł 6 decreto del Presidente della Repubblica (rozporządzenia prezydenta republiki) nr 601 z dnia 29 września 1973 r. w sprawie przepisów dotyczących ulg podatkowych (dodatek zwykły do GURI nr 268 z dnia 16 października 1973 r., str. 3,

zwanego dalej „dekretem nr 601/73”) przewiduje obniżenie o połowę podatku dochodowego od osób prawnych na rzecz organizacji i instytucji pomocy społecznej, towarzystw pomocy wzajemnej, szpitali, organizacji pomocowych i dobroczynnych, instytucji edukacyjnych oraz organizacji prowadzących badania i eksperymenty w interesie ogólnym, niemających celu zarobkowego, kolegów naukowych, akademii, fundacji i towarzystw historycznych, literackich, naukowych, prowadzących eksperymenty i badania, służących wyłącznie celom kulturalnym oraz organizacji, których cele są z mocy prawa traktowane na równi z celami dobroczynnymi i edukacyjnymi.

- 7 Proces prywatyzacji włoskiego państwowego systemu bankowego został wszczęty ustawą nr 218 z dnia 30 lipca 1990 r. w sprawie przepisów w dziedzinie restrukturyzacji i konsolidacji majątkowej instytucji kredytowych prawa publicznego (GURI nr 182 z dnia 6 sierpnia 1990 r., str. 8, zwaną dalej „ustawą nr 218/90”) oraz decreto legislativo (rozporządzeniem ustawodawczym) nr 356 z dnia 20 listopada 1990 r. w sprawie przepisów dotyczących restrukturyzacji i regulacji bankowości (dodatek zwykły do GURI nr 282 z dnia 3 grudnia 1990 r., str. 5, zwanym dalej „dekretem nr 356/90”).
- 8 Artykuł 1 dekretu nr 356/90 przewidywał w szczególności, że państwowe instytucje bankowe, w tym kasy oszczędnościowe, mogą wnieść przedsiębiorstwo prowadzące działalność bankową do utworzonej przez nie spółki akcyjnej. Organizacja wnosząca wkład, w praktyce zwana „fundacją bankową” (dalej zwana „fundacją bankową”), stawała się jedynym akcjonariuszem tej spółki (zwanej dalej „spółką bankową”), której przedmiotem było prowadzenie działalności bankowej uprzednio wykonywanej przez państwową instytucję bankową.
- 9 Artykuł 11 tego dekretu przewidywał, że fundacje bankowe działają na podstawie owego dekretu i statutów, mają pełną zdolność do czynności prawnych prawa publicznego i prywatnego oraz pozostają pod rządami przepisów prawnych dotyczących ustanowienia organów zarządzających i kontrolnych.

- 10 Artykuł 12 precyzował, że fundacje bankowe mające kapitał zakładowy o charakterze nieczłonkowskim powinny służyć celom interesu publicznego i użyteczności publicznej, przede wszystkim w dziedzinach badań naukowych, edukacji, sztuki i zdrowia oraz że należy podtrzymywać pierwotne cele pomocy i ochrony słabszych grup społecznych.
- 11 Ten sam artykuł dodawał w szczególności, że:
- fundacje bankowe mogą dokonywać czynności finansowych, handlowych, w zakresie nieruchomości i ruchomości, które będą konieczne lub użyteczne do realizacji tych celów;
 - zarządzają one swoim udziałem w spółce bankowej, dopóki są do niego uprawnione;
 - nie mogą one jednak bezpośrednio wykonywać działalności bankowej ani posiadać kontrolnych udziałów w kapitale przedsiębiorstw prowadzących działalność bankową lub finansową innych niż spółka bankowa;
 - mogą one natomiast nabywać lub zbywać mniejszościowe udiały w kapitale innych przedsiębiorstw prowadzących działalność bankową i finansową;
 - przejściowo należało zapewnić funkcjonalną ciągłość pomiędzy fundacją bankową a spółką bankową przez przepisy przewidujące, że członkowie

komitetu zarządzającego lub odpowiedniego organu fundacji bankowej zostaną powołani do zarządu, a członkowie organu kontrolnego do rady nadzorczej spółki bankowej;

- fundacje bankowe powinny przeznaczać określoną część dochodów pochodzących z udziałów w spółkach bankowych na rezerwę przeznaczoną na subskrypcję akcji w podwyższonym kapitale tych spółek;
- rezerwa ta może być inwestowana w papiery wartościowe w spółkach, w których fundacje bankowe posiadają udziały lub w papiery wartościowe emitowane lub gwarantowane przez państwo;
- w określonych granicach fundacje bankowe mogą zaciągać zobowiązania wobec spółek bankowych lub otrzymywać od nich gwarancje.

12 Na mocy art. 13 dekretu nr 356/90:

- zbycie akcji spółek bankowych w publicznym obrocie powinno być dokonywane w drodze oferty publicznej;
- zbycie do ogólnej granicy jednego procentu kapitału spółki bankowej może być swobodnie dokonywane na rynku giełdowym akcji notowanych na giełdzie;

— odwołanie się do innych procedur wymaga zgody Ministro del Tesoro (zwanego dalej „ministrem skarbu”);

— gdyby wskutek zbycia lub jakiejkolwiek innej czynności fundacja bankowa miała utracić, nawet przejściowo, kontrolę nad większością akcji uprawniających do głosowania na zwyczajnym walnym zgromadzeniu spółki bankowej, czynność wymaga zezwolenia ministra skarbu;

— fundacja bankowa, która zbyła udział kontrolny, może nabyć inny udział kontrolny w spółce bankowej po uzyskaniu zezwolenia ministra skarbu.

13 Artykuł 14 dekretu nr 356/90 poddaje fundacje bankowe nadzorowi ministra skarbu, do którego muszą one przekazywać projekty budżetów i bilanse roczne.

14 Na mocy tego samego przepisu:

— fundacje bankowe powinny ponadto, również okresowo, przekazywać ministrowi skarbu i Bankowi Włoch wymagane przez nich informacje;

— minister skarbu może zarządzać kontrole.

- 15 Artykuł 1 ust. 7 bis decreto legge (rozporządzenia ustawodawczego) nr 332 z dnia 31 maja 1994 r. w sprawie przepisów dotyczących przyspieszenia procedur zbycia udziałów państwa i organizacji publicznych w spółkach akcyjnych (GURI nr 126 z dnia 1 czerwca 1994 r., str. 38), przekształconego w ustawę, ze zmianami, ustawą nr 474 z dnia 30 lipca 1994 r. (GURI nr 177 z dnia 30 lipca 1994 r., str. 5) zniósł te przepisy art. 13 dekretu nr 356/90 określone w pkt 12 niniejszego wyroku, które przewidywały zgodę ministra skarbu na wszelkie czynności, w wyniku których fundacja bankowa traciła kontrolę nad spółką bankową oraz na nabycie innego udziału kontrolnego w spółce bankowej.
- 16 System wprowadzony ustawą nr 218/90 i dekretem nr 356/90 został zmieniony ustawą nr 461 z dnia 23 grudnia 1998 r. w sprawie przekazania kompetencji rządowi w celu reorganizacji przepisów cywilnych i podatkowych organizacji wnoszących wkład, określonych w art. 11 ust. 1 decreto legislativo (rozporządzenia ustawodawczego) nr 356 z dnia 20 listopada 1990 r. oraz systemu podatkowego czynności restrukturyzacji bankowości (GURI nr 4 z dnia 7 stycznia 1999 r., str. 4, zwaną dalej „ustawą nr 461/98”) oraz decreto legislativo (rozporządzeniem ustawodawczym) nr 153 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie przepisów cywilnych i podatkowych organizacji wnoszących wkład, określonych w art. 11 ust. 1 decreto legislativo nr 356 z dnia 20 listopada 1990 r. i systemu podatkowego czynności restrukturyzacji bankowości zgodnie z art. 1 ustawy nr 461 z dnia 23 grudnia 1998 r. (GURI nr 125 z dnia 31 maja 1999 r., zwanym dalej „dekretem nr 153/99”).
- 17 Artykuł 30 dekretu nr 153/99 uchylił w szczególności art. 11, 12, 13 i 14 dekretu nr 356/90.
- 18 Artykuł 1 dekretu nr 153/99 przejmując określenie, które pojawiło się w praktyce, uściśli, że jako „fundację” należy rozumieć podmiot, który wniósł wkład w postaci przedsiębiorstwa prowadzącego działalność bankową w rozumieniu dekretu nr 356/90.

19 Artykuł 2 ust. 1 dekretu nr 153/99 stanowi, że:

- fundacje bankowe są osobami prawnymi prawa prywatnego niemającymi celu zarobkowego, którym przyznaje się niezależność statutową oraz pełny zarząd;
- służą one wyłącznie celom użyteczności publicznej i wspieraniu rozwoju gospodarczego, zgodnie z postanowieniami ich statutów.

20 Artykuł 3 dodaje, że:

- fundacje bankowe realizują cele w każdy sposób zgodny ze swoim prawnym charakterem, o którym mowa w art. 2;
- działają one w poszanowaniu zasad dochodowego zarządu;
- mogą one kontrolować tylko przedsiębiorstwa celowe służące bezpośrednio realizacji swych celów statutowych i wyłącznie w odpowiednich sektorach;
- nie są one upoważnione do wykonywania czynności bankowych;

- niedozwolone są wszelkie formy finansowania, wypłat lub subwencji, bezpośrednich lub pośrednich, na rzecz organizacji mających cele zarobkowe lub na korzyść przedsiębiorstw o jakimkolwiek charakterze, z wyjątkiem przedsiębiorstw celowych i spółdzielni użyteczności publicznej.

- 21 Zgodnie z art. 1 dekretu nr 153/99 w jego pierwotnym brzmieniu, „odpowiednie sektory” powinny być wybrane spośród następujących dziedzin: badania naukowe, edukacja, sztuka, konserwacja i wspieranie dóbr i działalności kulturalnej oraz dóbr przyrody, zdrowie i pomoc słabszym grupom społecznym.
- 22 W następstwie zmiany tego przepisu, dokonanej przez art. 11 ustawy nr 448 z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie przepisów dotyczących utworzenia rocznego i wieloletniego budżetu państwa (ustawa budżetowa na 2002 r.) (dodatek zwykły do GURI nr 301 z dnia 29 grudnia 2001 r., str. 1, zwana dalej „ustawą nr 448/01”), odpowiednie sektory powinny być obecnie wybrane z następujących dziedzin: rodzina i wartości z nią związane, wychowanie i rozwój młodzieży, edukacja, nauka i kształcenie łącznie z nabywaniem publikacji dla szkół, wolontariat, filantropia i dobroczynność, religia i rozwój duchowy, pomoc osobom starszym, prawa obywatelskie, zapobieganie przestępczości i bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo żywnościowe i jakościowa gospodarka rolna, rozwój regionalny i budowa mieszkań socjalnych na płaszczyźnie regionalnej, ochrona konsumentów, ochrona cywilna, zdrowie publiczne, medycyna zapobiegawcza i lecznicza, sport, zapobieganie i leczenie narkomanii, patologie i zaburzenia psychiczne i umysłowe, badania naukowe i technologiczne, ochrona i jakość środowiska, sztuka, działalność kulturalna i dobra kultury.
- 23 Artykuł 4 ust. 3 dekretu nr 153/99 w swoim pierwotnym brzmieniu stanowił, że członkowie organu zarządzającego nie mogą sprawować funkcji członka rady zarządzającej w spółce bankowej.

24 W brzmieniu wynikającym z ustawy nr 350 z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie przepisów dotyczących utworzenia rocznego i wieloletniego budżetu państwa (ustawa budżetowa na 2004 r.) (dodatek zwykły do GURI nr 299 z dnia 27 grudnia 2003 r., str. 1), przepis ten stanowi, że:

— podmioty wykonujące funkcje administracyjne, zarządzające lub kontrolne w fundacji bankowej nie mogą sprawować funkcji administracyjnych, zarządzających lub kontrolnych w spółce bankowej lub w spółkach, które ona kontroluje lub w których ma udziały;

— podmioty wykonujące funkcje kierownicze w fundacji bankowej nie mogą sprawować funkcji administracyjnych, zarządzających lub kontrolnych w spółce bankowej.

25 W pierwotnym brzmieniu art. 5 ust. 1 dekretu nr 153/99 stanowił, że majątek fundacji bankowej powinien służyć wyłącznie celom statutowym oraz że w ramach zarządzania ich majątkiem fundacje bankowe zarządzają ryzykiem, przestrzegając rozsądnych kryteriów, aby została zachowana wartość majątku i aby został osiągnięty odpowiedni dochód. Artykuł 11 ustawy nr 448/01 dodał do tego przepisu uściślenie, zgodnie z którym zarządzanie powinno być zgodne z charakterem fundacji bankowych jako organizacji niemających celu zarobkowego, działających na podstawie zasad przejrzystości i etyki.

26 Artykuł 6 ust. 1 dekretu nr 153/99 stanowi, że fundacje bankowe mogą posiadać udziały kontrolne tylko w organizacjach i spółkach, których wyłącznym celem jest zarządzanie przedsiębiorstwami celowymi.

- 27 W odniesieniu do udziału w spółkach bankowych art. 25 ust. 1 i 2 w swoim pierwotnym brzmieniu stanowiły, że:
- udziały kontrolne w spółkach mogą być zachowane przez okres czterech lat poczynwszy od dnia wejścia w życie dekretu, w celu ich zbycia;
 - jeżeli zbycie nie nastąpiło w tym terminie, udziały mogą być zachowane przez okres dodatkowy nieprzekraczający dwóch lat;
 - udziały kontrolne w spółkach innych niż spółki bankowe, z wyłączeniem udziałów posiadanych przez fundacje bankowe w przedsiębiorstwach celowych powinny zostać zbyte w terminie określonym przez władzę nadzorczą, z uwzględnieniem wymogów zachowania wartości majątku, jednakże w każdym razie w przewidzianym terminie czterech lat.
- 28 W następstwie zmiany tych przepisów przez art. 11 ustawy nr 448/01, następnie przez art. 4 decreto legge (rozporządzenia ustawodawczego) nr 143 z dnia 24 czerwca 2003 r. (GURI nr 144 z dnia 24 czerwca 2003 r.), przekształconego w ustawę, ze zmianami, ustawą nr 212 z dnia 1 sierpnia 2003 r. (dodatek zwykły do GURI nr 185 z dnia 11 sierpnia 2003 r., zwany dalej „dekretem nr 143/03”):
- maksymalny termin czterech lat dla zachowania udziałów kontrolnych został zastąpiony ostateczną datą 31 grudnia 2005 r.;

- wprowadzono możliwość powierzenia udziałów w spółkach bankowych spółkom zarządzającym oszczędnościami, wybranym z zachowaniem procedur konkurencyjnych i zlecenia im zarządzania tymi udziałami w ich własnym imieniu według kryteriów profesjonalizmu i niezależności, przy czym w pewnych przypadkach fundacje bankowe zachowują możliwość wydawania zaleceń na nadzwyczajnych walnych zgromadzeniach, a zbycie tych udziałów musi w każdym razie nastąpić najpóźniej z upływem trzeciego roku po dniu 31 grudnia 2005 r.;
- minister gospodarki i finansów oraz Bank Włoch wykonują uprawnienia przyznane im przez przepisy z zakresu bankowości i kredytów;
- udziały kontrolne w spółkach innych niż spółki bankowe, z wyjątkiem udziałów fundacji bankowych w przedsiębiorstwach celowych muszą zostać zbyte w terminie wyznaczonym przez władzę nadzorczą z uwzględnieniem wymogów zachowania wartości majątku, jednakże w każdym razie najpóźniej do dnia 31 grudnia 2005 r.

29 Artykuł 25 ust. 3 dekretu nr 153/99 w swoim pierwotnym brzmieniu niezmienionym ustawą nr 448/01 przewiduje, że gdy po upływie terminów wyznaczonych dla zachowania udziałów kontrolnych fundacje bankowe będą je nadal posiadać, władza nadzorcza dokona ich zbycia w zakresie koniecznym do zakończenia kontroli.

30 W aspekcie podatkowym art. 12 ust. 1 dekretu nr 153/99 stanowi, że fundacje bankowe, które dostosowały swoje statuty do przepisów tego dekretu, są uważane za podmioty niekomercyjne, nawet jeśli służą celom statutowym za pośrednictwem przedsiębiorstw celowych.

31 W dniu wydania postanowienia odsyłającego art. 12 ust. 2 stanowił, że:

- system przewidziany w art. 6 dekretu nr 601/73 miał zastosowanie do fundacji bankowych, które dostosowały swoje statuty do przepisów dekretu nr 153/99 i działają we właściwych sektorach;
- do chwili przyjęcia przepisów dostosowujących statuty do dekretu nr 153/99 ten sam system miał zastosowanie do fundacji bankowych niemających charakteru podmiotów komercyjnych, które głównie służyły celom interesu publicznego i użyteczności publicznej w sektorach wskazanych w art. 12 dekretu nr 356/90 i jego późniejszych zmianach.

32 Artykuł 12 ust. 3 dekretu nr 153/99 zmieniony dekretem nr 143/03 stanowi, że fundacje bankowe tracą charakter podmiotów niekomercyjnych i przestają korzystać z przewidzianych ulg podatkowych, jeżeli po dniu 31 grudnia 2005 r. zachowują jeszcze udziały kontrolne w spółkach bankowych.

II — Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

33 Na podstawie art. 10 bis ustawy nr 1745/62 Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato zwróciła się do włoskiego organu administracji skarbowej z wnioskiem o zwolnienie z potrącenia podatku od dywidend za rok obrotowy 1998, które otrzymywała ona z tytułu udziałów w Cassa di Risparmio di San Miniato i w spółce Casse Toscane SpA, poprzedniczce prawnej Cassa di Risparmio di Firenze.

- 34 Wniosek ten został oddalony na tej podstawie, że zarządzanie przez fundację bankową udziałami w spółkach bankowych należy uważać za działalność gospodarczą niezgodną ze zwolnieniem przewidzianym w art. 10 bis ustawy nr 1745/62.
- 35 Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato oraz Cassa di Risparmio di Firenze i Cassa di Risparmio di San Miniato zaskarżyły decyzję w sprawie oddalenia wniosku do Commissione tributaria provinciale di Firenze.
- 36 Ich skarga została oddalona.
- 37 Trzy skarżące zaskarżyły decyzję Commissione tributaria provinciale di Firenze do Commissione tributaria regionale di Firenze, która uwzględniła skargę.
- 38 Według sądu krajowego Commissione tributaria regionale di Firenze uznała, że Fondazione Cassa di Risparmio di San Miniato w związku z celem, którym jest interes publiczny lub użyteczność publiczna w określonych sektorach, powinna korzystać z obniżenia o połowę podatku dochodowego od osób prawnych na podstawie art. 6 dekretu nr 601/73 oraz że temu obniżeniu towarzyszy zwolnienie z potrącenia na podstawie art. 10 bis ustawy nr 1745/62 niezależnie od tego, że fundacja bankowa może wykonywać działalność gospodarczą, jeżeli nie stanowi ona głównej działalności.
- 39 Również według sądu krajowego Commissione tributaria regionale di Firenze powołuje się w tym zakresie na nowy system wynikający z ustawy nr 461/98 i dekretu nr 153/99, który wyraźnie przewiduje zastosowanie omawianych ulg podatkowych do fundacji bankowych.

- 40 Uznała ona, że w przedłożonej jej sprawie nie przedstawiono dowodu na to, iż działalność gospodarcza przeważa nad celami użyteczności publicznej.
- 41 Ministero dell'Economia e delle Finanze wniósł skargę kasacyjną od tego rozstrzygnięcia.
- 42 Zarzucił on w szczególności naruszenie art. 10 bis ustawy nr 1745/62, art. 6 dekretu nr 601/73 i art. 14 przepisów wprowadzających włoski kodeks cywilny, na mocy którego przepisy stanowiące wyjątek od zasad ogólnych lub innych przepisów nie mają zastosowania poza przypadkami i okolicznościami, dla których są przewidziane.
- 43 W postanowieniu odsyłającym Corte suprema di cassazione stwierdza, że rozstrzygnięcie sporu przed sądem krajowym na bazie prawa krajowego powinno uwzględniać kwestię zgodności systemu podatkowego fundacji bankowych z prawem wspólnotowym, w szczególności z art. 12 WE, 43 i nast. WE, 56 WE i nast. WE oraz art. 87 WE i 88 WE. Podkreśla on, że według utrwalonego orzecznictwa Trybunału władze krajowe są zobowiązane do stosowania z urzędu przepisów prawa wspólnotowego, w razie konieczności poprzez niestosowanie sprzecznych z nimi przepisów krajowych.
- 44 W odniesieniu do art. 87 WE i 88 WE podnosi on, że jeżeli przepisy podatkowe stanowiące przedmiot postępowania przed sądem krajowym należy uważać za pomoc państwa na rzecz określonych przedsiębiorstw lub produkcji określonych towarów, to nie mogą one być wykonywane bez uprzedniej decyzji Komisji dotyczącej ich dopuszczalności. Do chwili wydania takiej decyzji sądy krajowe powinny odmówić ich stosowania z racji bezpośredniego skutku art. 88 ust. 3 WE.

- 45 W tej kwestii sąd krajowy stwierdza, że w decyzji 2003/146 zbadano przepisy podatkowe przewidziane w art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 w świetle art. 87 WE i 88 WE.
- 46 Na mocy tej decyzji badane przepisy, stosowane na korzyść fundacji bankowych, które nie wykonują bezpośrednio działalności w sektorach wymienionych w art. 1 powyższego dekretu zmienionego ustawą nr 448/01, nie stanowią pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, ponieważ nie są one przeznaczone dla „przedsiębiorstw” w rozumieniu tego ostatniego przepisu.
- 47 Sąd krajowy uściśla, że komercyjny charakter fundacji bankowych stanowi przedmiot rozbieżności.
- 48 Zgodnie z utrwaloną praktyką włoskich organów administracji skarbowej fundacje bankowe mają charakter komercyjny, a zatem podlegają zwykłemu systemowi podatkowemu.
- 49 W postępowaniu, które doprowadziło do wydania decyzji 2003/146, rząd włoski stwierdził, że fundacje bankowe nie mogą być uważane za „przedsiębiorstwa” dla celów przepisów o konkurencji.
- 50 Rozbieżności istnieją nawet na poziomie sądu krajowego. Niektóre rozstrzygnięcia przyjmują niekomercyjny charakter fundacji bankowych na tej podstawie, że zarządzanie udziałami w przedsiębiorstwach prowadzących działalność bankową, jak i udziałami posiadanymi w przedsiębiorstwach innych niż spółka bankowa stanowi jedynie instrument przeznaczony do zapewnienia środków finansowych niezbędnych z punktu widzenia dążenia do celów socjalnych i kulturalnych

powierzonych organizacjom. Inne rozstrzygnięcia stanowią odmiennie, stwierdzając brak doniosłości zadań socjalnych i kulturalnych dla systemu ulg podatkowych, ponieważ podmioty te miały możliwość działać na rynku bankowym oraz na innych rynkach w konkurencji z innymi przedsiębiorstwami.

- 51 Sąd krajowy podkreśla, że art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 wyraźnie rozszerza system przewidziany w art. 6 dekretu nr 601/73 na fundacje bankowe niemające charakteru podmiotów komercyjnych, które głównie służą celom interesu publicznego i użyteczności publicznej, do momentu, w którym wprowadzą one przepisy dostosowujące ich statuty do dekretu nr 153/99.
- 52 Sąd ten dodaje, że według części orzecznictwa krajowego art. 12 ust. 3 dekretu nr 153/99 ma charakter interpretacyjny, tak że przedmiotowy system podatkowy znajduje zastosowanie również do lat podatkowych sprzed wejścia w życie dekretu nr 153/99.
- 53 Uważa on, że należy zatem zbadać kwestię ważności decyzji 2003/146. Jeżeli należałoby uznać, że fundacje bankowe mają charakter przedsiębiorstw, decyzja ta byłaby nieważna.
- 54 Według sądu krajowego jednoczesne przeniesienie znacznego udziału większościowego w przedsiębiorstwie prowadzącym działalność bankową na mocy obowiązku ustawowego na podmioty specjalnie w tym celu utworzone i utrzymanie tego stanu przez dłuższy czas, jak też wykorzystanie przychodów ze zbycia takich udziałów na nabycie i zarządzanie istotnymi udziałami w innych przedsiębiorstwach o różnorodnych celach, między innymi rozwoju gospodarczego systemu, stanowi działalność gospodarczą skierowaną na osiągnięcie zysku, nawet jeśli zysk ten nie może być podzielony i powinien przede wszystkim służyć celom niezarobkowym.

- 55 Sąd krajowy stwierdza, że majątek fundacji bankowych na koniec roku obrotowego 1995/1996 wynosił 50 000 mld ITL, a majątek księgowy 37 mld euro w dniu 31 grudnia 2002 r., nie wliczając przyrostu wartości udziałów posiadanych przez fundacje, które z reguły są księgowane według ich wartości nabycia.
- 56 Sąd krajowy podkreśla, że wykonywanie przez fundacje bankowe zadań o celach niezarobkowych nie przesłania charakterystycznego elementu systemu polegającego na tym, że celem fundacji bankowych, zarówno strukturalnie, jak i funkcjonalnie jest przejęcie własności i zarządzania znaczną ilością przedsiębiorstw prowadzących działalność bankową poprzez wykonywanie nad nimi uprawnień kontrolnych, wśród których znajdują się uprawnienia do powoływania i odwoływania członków zarządu.
- 57 Funkcja taka nie może być uznana za wyymkającą się zasadom konkurencji. Funkcja ta jest istotnym elementem publicznego systemu bankowego i według zasad prawa wspólnotowego zawsze stanowi wykonywanie działalności gospodarczej. Niewątpliwie stanowi ona czynnik mogący zakłócić rynek i wewnątrzwspólnotową wymianę handlową przede wszystkim dlatego, że fundacje bankowe mogą również nabywać udziały w innych przedsiębiorstwach łącznie z przedsiębiorstwami prowadzącymi działalność bankową.
- 58 Fundacje bankowe żyją zatem w prawnej i gospodarczej symbiozie z publicznym systemem bankowym i nie mogą zostać oddzielone od tego systemu i danego rynku.
- 59 Sąd krajowy ma również wątpliwości, czy system podatkowy badany w zawistym przed nim postępowaniu nie stanowi naruszenia zasady niedyskryminacji określonej w art. 12 WE i jednocześnie naruszenia zasad swobody przedsiębiorczości oraz swobodnego przepływu kapitału, ustanowionych odpowiednio w art. 43 WE i 56 WE.

60 W tych okolicznościach Corte suprema di cassazione postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

1. Czy szereg podmiotów (tzw. „fundacji bankowych”), które zostały utworzone na podstawie ustawy [nr 218/90] oraz [dekretu nr 356/90] z późn. zm. w celu przyznania im udziałów kontrolnych w spółkach prowadzących działalność bankową i w celu zarządzania tymi udziałami, które stanowią dość znaczną część podmiotów działających na rynku i dysponują ponadto prawem do udziału w zyskach przedsiębiorstw kontrolowanych, podlega wspólnotowym przepisom prawa konkurencji, również gdy powierzone im są zadania użyteczności publicznej? Czy przyznana tym podmiotom na podstawie [dekretu nr 153/99] możliwość przeznaczenia dochodów ze zbycia tych udziałów na nabywanie i zarządzanie znacznymi udziałami w innych podmiotach, w szczególności prowadzących działalność bankową, a także do nabywania udziałów kontrolnych w podmiotach nieprowadzących działalności bankowej, w różnych celach, w tym rozwoju gospodarczego systemu, stanowi wykonywanie działalności gospodarczej w rozumieniu wspólnotowego prawa konkurencji?
2. Czy, w konsekwencji, do takich podmiotów podlegających przepisom [ustawy nr 218/90] i [dekretu nr 356/90] z późn. zm. jak również przepisom wynikającym z reformy, zawartym w [ustawie nr 461/98] i [dekrecie nr 153/99], stosuje się przepisy wspólnotowe o pomocy przyznawanej przez państwa (art. 87 WE i 88 WE) w związku z przewidzianym dla tych podmiotów preferencyjnym systemem podatkowym?
3. W razie twierdzącej odpowiedzi na powyższe pytanie, czy system ulg w zakresie bezpośredniego opodatkowania otrzymanych dywidend, będący przedmiotem sporu w niniejszej sprawie, stanowi pomoc przyznaną przez państwo w rozumieniu art. 87 WE?

4. W razie twierdzącej odpowiedzi na pytanie zawarte [w punkcie 2.], czy z punktu widzenia zgodności z prawem i wad lub niedostatecznego uzasadnienia [...] zachowuje ważność [decyzja 2003/146] uznająca, że przepisy o pomocy przyznawanej przez państwa nie mają zastosowania do fundacji bankowych?

5. Niezależnie od stosowalności przepisów o pomocy przyznawanej przez państwa, czy zastosowanie preferencyjnego systemu podatkowego do dystrybucji dochodów wyłącznie krajowych przedsiębiorstw-beneficjentów prowadzących działalność bankową, kontrolowanych przez fundacje i tym ostatnim przekazanych lub dochodów pozyskanych ze zbycia udziałów w powyżej wskazanych przedsiębiorstwach prowadzących działalność bankową, stanowi dyskryminację innych przedsiębiorstw działających na rynku na korzyść przedsiębiorstw, których udziały są własnością fundacji, i jednocześnie naruszenie swobody przedsiębiorczości oraz swobody przepływu kapitału, wyrażonych w art. 12 WE, 43 i nast. WE oraz 56 i nast. WE?

III — W przedmiocie pytań prejudycjalnych

A — W przedmiocie dopuszczalności pytań

1. W przedmiocie dopuszczalności pytań: pierwszego, drugiego i trzeciego

a) Uwagi przedstawione Trybunałowi

- ⁶¹ Pozwane w postępowaniu przed sądem krajowym twierdzą, że trzy pierwsze pytania są niedopuszczalne z następujących przyczyn:

- wbrew stwierdzeniom sądu krajowego, zwolnienie przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 dotyczy jedynie potrącenia z tytułu zaliczki na podatek, a nie z tytułu podatku;
- przedłożone pytania dotyczą kwestii o charakterze czysto krajowym, ponieważ chodzi jedynie o ustalenie, czy z uwzględnieniem ogólnych zasad określonych w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 fundacje bankowe mają prawo korzystać ze zwolnienia przewidzianego przez ten przepis.

62 Rząd włoski i Komisja nie kwestionują dopuszczalności trzech pierwszych pytań.

b) Ocena Trybunału

63 Według utrwalonego orzecznictwa Trybunał nie jest właściwy na podstawie art. 234 WE do rozstrzygania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni zasad dotyczących prawa wewnętrznego (wyrok z dnia 19 marca 1964 r. w sprawie 75/63 Unger, Rec. str. 347, 365 i wyrok z dnia 26 września 1996 r. w sprawie C-341/94 Allain, Rec. str. I-4631, pkt 11). Właściwość Trybunału jest ograniczona do badania jedynie przepisów prawa wspólnotowego (postanowienie z dnia 21 grudnia 1995 r. w sprawie C-307/95 Max Mara, Rec. str. I-5083, pkt 5). Do sądu krajowego należy ocena znaczenia przepisów krajowych i sposobu ich stosowania (wyrok z dnia 7 grudnia 1995 r. w sprawie C-45/94 Cámara de Comercio, Industria y Navegación de Ceuta, Rec. str. I-4385, pkt 26).

64 W postępowaniu przed sądem krajowym do tego sądu należy zatem ustalenie, czy zwolnienie przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 dotyczy potrącenia z tytułu zaliczki na podatek, czy potrącenia z tytułu opodatkowania.

- 65 Do sądu tego należy również ocena, czy pozwana fundacja bankowa ma prawo do takiego zwolnienia za dany rok obrotowy na podstawie zastosowania art. 10 bis ustawy nr 1745/62 w związku z art. 6 dekretu nr 601/73 oraz w danym przypadku zastosowanie z mocą wsteczną art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99.
- 66 Jeśliby tak było, sąd krajowy powinien rozstrzygnąć kwestię, czy odpowiadająca mu ulga podatkowa stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE. Jeżeli tak, to owa ulga podatkowa zgodnie z art. 88 ust. 3 WE nie może być przyznana bez uprzedniego zawiadomienia Komisji.
- 67 Kwestia, którą w danym przypadku ma rozstrzygnąć sąd krajowy, podlega prawu wspólnotowemu.
- 68 W tych okolicznościach, jako że trzy pierwsze pytania prejudycjalne dotyczą tej kwestii, są one dopuszczalne.

2. W przedmiocie dopuszczalności pytania czwartego

a) Uwagi przedstawione Trybunałowi

- 69 Pozwane w postępowaniu przed sądem krajowym utrzymują, że pytanie czwarte dotyczące ważności decyzji 2003/146 jest niedopuszczalne na tej podstawie, że decyzja ta stała się ostateczna dla Republiki Włoskiej, która mając taką możliwość, nie wniosła skargi o stwierdzenie nieważności decyzji w trybie art. 230 WE (wyrok z dnia 9 marca 1994 r. w sprawie C-188/92 TWD Textilwerke Deggendorf, Rec. str. I-833).

- 70 Rząd włoski uważa, że pytanie czwarte nie ma znaczenia dla sprawy, ponieważ decyzja 2003/146 została wydana w odniesieniu do systemu fundacji bankowych zmienionego dekretem nr 153/99.
- 71 Komisja również jest zdania, że pytanie to jest niedopuszczalne, ponieważ spór przed sądem krajowym dotyczył sytuacji istniejącej w 1998 r., podczas gdy w decyzji 2003/146 badano ulgi podatkowe przyznane fundacjom bankowym dekretem nr 153/99, które ponadto odpowiadały ulgom podatkowym innym niż zwolnienie przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62.

b) Ocena Trybunału

- 72 Pytanie dotyczące oceny ważności decyzji 2003/146 nie zostało przedłożone na wniosek zainteresowanego podmiotu, który mając możliwość wniesienia skargi o stwierdzenie nieważności tej decyzji, nie skorzystał z niej w terminie przewidzianym w art. 230 WE.
- 73 Sąd krajowy przedłożył to pytanie z urzędu.
- 74 W konsekwencji nie może ono zostać uznane za niedopuszczalne z powołaniem się na ww. wyrok w sprawie TWD Textilwerke Deggendorf.
- 75 Należy jednak przypomnieć, że według utrwalonego orzecznictwa Trybunał może pozostawić bez rozstrzygnięcia pytanie prejudycjalne dotyczące oceny ważności aktu wspólnotowego, gdy jest oczywiste, że owa wnioskowana przez sąd krajowy ocena,

nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem postępowania przed tym sądem (wyrok z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie C-451/99 Cura Anlagen, Rec. str. I-3193, pkt 16).

- 76 W decyzji 2003/146 badany jest w świetle art. 87 i nast. WE w szczególności art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 przyznający obniżenie o połowę podatku przewidzianego w art. 6 dekretu nr 601/73.
- 77 Obniżenie to jest ulgą podatkową odrębną od zwolnienia z potrącenia przyznanego przez art. 10 bis ustawy nr 1745/62.
- 78 W pkt 61 i art. 1 decyzji 2003/146 Komisja doszła do wniosku, że instrument wprowadzony przez art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 na rzecz fundacji bankowych, które nie wykonują bezpośrednio działalności w sektorach wymienionych w art. 1 tego dekretu zmienionego ustawą nr 448/01, nie stanowi pomocy państwa (zob. pkt 22 niniejszego wyroku).
- 79 Do sądu krajowego należy rozstrzygnięcie, czy art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 według prawa krajowego wywiera wpływ na zastosowanie art. 10 bis ustawy nr 1745/62 w sporze przed tym sądem (zob. pkt 65 niniejszego wyroku) w odniesieniu do roku obrotowego 1998.
- 80 W przypadku odpowiedzi twierdzącej sąd ten będzie zobowiązany do zbadania, czy sporna ulga podatkowa stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

- 81 W przypadku odpowiedzi przeczącej sąd ten będzie zobowiązany do takiego samego badania, jeżeli dojdzie do wniosku, że art. 10 bis ustawy nr 1745/62 przyznaje korzyść pozwanej w postępowaniu przed tym sądem na podstawie jego zastosowania jedynie w związku z art. 6 dekretu nr 601/73.
- 82 Jednakże w żadnym wypadku na badanie to nie ma wpływu decyzja 2003/146.
- 83 Stanowisko Komisji, według którego środek przewidziany w art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 nie stanowi pomocy państwa, opiera się na stwierdzeniu, że fundacje bankowe nie są przedsiębiorstwami w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.
- 84 Stwierdzenie to jest rezultatem zbadania przez Komisję nowego systemu fundacji bankowych, wynikającego z ustawy nr 461/98, dekretu nr 153/99 i ustawy nr 448/01, który został wprowadzony po roku obrotowym 1998 stanowiącym przedmiot postępowania przed sądem krajowym.
- 85 Jak wynika z opisu krajowych ram prawnych zawartych w pkt 7–32 niniejszego wyroku, ów nowy system różni się znacznie od poprzedniego i z wyjątkiem art. 12 ust. 2 dekretu nr 153/99 nie twierdzi się, że działa on wstecz.
- 86 Ocena prawna, jaką przeprowadziła Komisja w celu ewentualnego zakwalifikowania fundacji bankowych jako przedsiębiorstw, dotyczy również systemu innego niż ten, który miał zastosowanie w trakcie roku obrotowego, o którym mowa w postępowaniu przed sądem krajowym.

87 W tym kontekście, w pkt 43 decyzji 2003/146 jako szczególnie ważne Komisja podnosi, co następuje:

— w odniesieniu do kontroli przedsiębiorstw komercyjnych przez fundacje bankowe dekret nr 153/99 wprowadził „szczególne klauzule zabezpieczające” zbadane w pkt 36–39 tej decyzji;

— ustawa nr 448/01 wzmocniła podział pomiędzy fundacjami bankowymi a instytucjami finansowymi, przyczyniając się również do rozproszenia wątpliwości wyrażonych w tym zakresie w decyzji o wszczęciu postępowania.

88 Ponadto w zakresie okoliczności faktycznych dotyczących ewentualnego bezpośredniego wykonywania przez fundacje bankowe działalności w sektorach przewidzianych przez właściwe przepisy, Komisja uwzględniła opis stanu faktycznego po roku obrotowym 1998, dostarczony przez władze włoskie pismem z dnia 16 stycznia 2001 r.

89 W pkt 51 decyzji stwierdza ona, że w piśmie tym władze włoskie oświadczyły, iż „dotychczas” żadna fundacja bankowa nie skorzystała z przewidzianej ustawą możliwości bezpośredniego wykonywania działalności w tych sektorach, a w pkt 54 podkreśla, że informacja ta skłoniła ją do „zweryfikowania swojego pierwotnego stanowiska w kwestii zakwalifikowania fundacji jako przedsiębiorstw, wyrażonego w decyzji o wszczęciu postępowania”.

90 Zatem dokonana przez Komisję ocena kwalifikacji fundacji bankowych na podstawie nowego systemu nie może być decydująca dla oceny ich kwalifikacji w dawnym systemie, w razie potrzeby z uwzględnieniem odmiennego sytuacji faktycznej.

91 Wydaje się zatem oczywiste, że pytanie sądu krajowego dotyczące ważności decyzji 2003/146 nie ma związku z przedmiotem sporu zawisłego przed tym sądem, a zatem nie ma znaczenia dla jego rozstrzygnięcia.

92 Należy je zatem uznać za niedopuszczalne.

3. W przedmiocie dopuszczalności pytania piątego

a) Uwagi przedłożone Trybunałowi

93 Pozwane w postępowaniu przed sądem krajowym utrzymują, że pytanie piąte dotyczące istnienia dyskryminacji lub ograniczeń swobody przedsiębiorczości i swobody przepływu kapitału jest niedopuszczalne z powodu jego nieprecyzyjnego charakteru. Sąd krajowy nie sprecyzował elementów spornych przepisów, które stanowiłyby przeszkodę dla wykonywania swobód przyznanych przez traktat WE. Nie wskazał on też jasno, kto — fundacje bankowe czy spółki bankowe — odnosi korzyść z dyskryminacji.

94 Rząd włoski i Komisja nie kwestionują dopuszczalności pytania piątego.

b) Ocena Trybunału

95 Wbrew twierdzeniom pozwanych w postępowaniu przed sądem krajowym, sąd ten wyraźnie precyzuje w pytaniu piątym, że:

- ulga podatkowa sporna w postępowaniu przed sądem krajowym może prowadzić do dyskryminacji i ograniczenia swobody przedsiębiorczości lub swobodnego przepływu kapitału;
- dyskryminacja i ograniczenie istnieją na korzyść przedsiębiorstw prowadzących działalność bankową i innych, w których mają udziały fundacje bankowe.

96 Pytanie piąte jest zatem dopuszczalne.

B — W przedmiocie wykładni odnośnych przepisów prawa wspólnotowego

97 W pytaniach pierwszym i drugim, które należy badać łącznie i odczytywać w świetle rozważań przedstawionych w pkt 84–90 niniejszego wyroku w odniesieniu do braku istotności nowego systemu fundacji bankowych, wynikającego z ustawy nr 461/98, dekretu nr 153/99 i ustawy nr 448/01, sąd krajowy w istocie dąży do ustalenia, czy osoba prawna taka jak w toczącym się przed nim postępowaniu, z uwzględnieniem przepisów mających wówczas zastosowanie, może zostać zakwalifikowana jako „przedsiębiorstwo” w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE i jako takie może podlegać w tym czasie przepisom prawa wspólnotowego dotyczącym pomocy państwa.

- 98 W pytaniu trzecim, w celu ustalenia, czy państwowy instrument ustanowiony bez zachowania procedury uprzedniej kontroli przewidzianej w art. 88 ust. 3 WE powinien być tej procedurze poddany, sąd ten w istocie wnosi o udzielenie odpowiedzi, czy zwolnienie dywidend z potrącenia, jak w toczącym się przed nim postępowaniu, może być zakwalifikowane jako pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.
- 99 Odnosząc się do pytania piątego, należy przypomnieć, że art. 12 WE, który wyraża ogólną zasadę zakazu wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową, może być stosowany w sposób samodzielny jedynie w sytuacjach regulowanych przez prawo wspólnotowe, dla których traktat nie przewiduje szczególnego przepisu o zakazie dyskryminacji (zob. w szczególności wyrok z dnia 8 marca 2001 r. w sprawie C-397/98 i C-410/98 *Metallgesellschaft i in.*, Rec. str. I-1727, pkt 38). W dziedzinach swobody przedsiębiorczości i swobodnego przepływu kapitału zasada niedyskryminacji jest wykonywana przez art. 43 WE i 56 WE. Pytanie piąte należy zatem odczytywać jako odnoszące się jedynie do tych ostatnich przepisów.
- 100 W pytaniu tym sąd krajowy zasadniczo dąży do rozstrzygnięcia, czy ulga podatkowa taka jak w toczącym się przed nim postępowaniu, stanowi ograniczenie swobody przedsiębiorczości lub swobodnego przepływu kapitału przewidzianych w art. 43 WE i 56 WE z korzyścią dla przedsiębiorstw prowadzących działalność bankową lub innych, w których mają udziały fundacje bankowe, w porównaniu z innymi przedsiębiorstwami działającymi na danym rynku, w których fundacje te nie mają udziałów.
1. W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego, dotyczących pojęcia „przedsiębiorstwa” w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE
- a) Uwagi przedłożone Trybunałowi
- 101 Pozwane w postępowaniu przed sądem krajowym utrzymują, że fundacje bankowe nie stanowią „przedsiębiorstw” w rozumieniu wspólnotowego prawa konkurencji.

Nie podlegają one zatem systemowi pomocy państwa. Ograniczają się one do pobierania dywidend przypadających na ich udziały, tak samo jak każdy właściciel nieruchomości pobiera czynsz należny na podstawie umowy najmu.

- 102 Rząd włoski uważa, że w odnośnym okresie w postępowaniu przed sądem krajowym fundacje powinny być uważane za przedsiębiorstwa w rozumieniu wspólnotowego prawa konkurencji. Udziały kontrolne w spółkach bankowych stanowią w tym zakresie wystarczającą wskazówkę komercyjnego charakteru fundacji bankowych, a system mający wówczas zastosowanie do fundacji ujawnia istnienie strukturalnego i funkcjonalnego związku pomiędzy nimi a włoskim systemem bankowym. Fundacje bankowe powinny zatem podlegać postanowieniom traktatu dotyczącym pomocy państwa.
- 103 Komisja podnosi, że wykonywana przez fundacje bankowe działalność polegająca na dzierżeniu i zarządzaniu majątkiem nie obejmuje świadczenia usług na rynku. W świetle orzecznictwa zwykły inwestor, który pobiera dywidendy lub odsetki od kapitału, nie oferuje towarów ani usług na rynku. Fundacje bankowe nie wykonują więc działalności gospodarczej. Nie mogą zatem być uważane za przedsiębiorstwa z powodu braku ingerencji w działalność kontrolowaną spółki bankowej.
- 104 Jeśli chodzi o czynności polegające na wypłacie wkładów organizacjom niemającym celu zarobkowego w sektorach użyteczności publicznej, to działalność wykonywana przez fundacje nie odpowiada działalności przedsiębiorstwa.
- 105 Jeśli chodzi o czynności finansowe, gospodarcze w zakresie nieruchomości i ruchomości koniecznych lub użytecznych do realizacji celów interesu publicznego lub użyteczności publicznej fundacji bankowych, które to czynności mogły one wykonywać na podstawie art. 12 dekretu nr 356/90, to mogły one jednak obejmować aspekty działalności przedsiębiorstwa w zakresie, w jakim stanowiła bezpośrednią ofertę na rynku towarów i usług.

- 106 W rezultacie, jej zdaniem, organizacje takie jak fundacje bankowe nie stanowią przedsiębiorstw w rozumieniu art. 87 WE, jeżeli nie oferują bezpośrednio towarów lub usług na rynku w ramach czynności koniecznych lub użytecznych do osiągnięcia celów interesu publicznego i użyteczności publicznej.

b) Odpowiedź Trybunału

- 107 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie „przedsiębiorstwa” w prawie konkurencji obejmuje każdą jednostkę wykonującą działalność gospodarczą niezależnie od jej formy prawnej i sposobu finansowania (zob. w szczególności wyrok z dnia 23 kwietnia 1991 r. w sprawie C-41/90 Höfner i Elser, Rec. str. I-1979, pkt 21 oraz wyrok z dnia 16 marca 2004 r. w sprawach połączonych C-264/01, C-306/01, C-354/01 i C-355/01 AOK Bundesverband i in., Rec. str. I-2493, pkt 46).
- 108 Działalność gospodarczą stanowi każda działalność polegająca na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku (zob. w szczególności wyrok z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie C-35/96 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-3851, pkt 36 oraz wyrok z dnia 12 września 2000 r. w sprawach połączonych C-180/98 i C-184/98 Pavlov i in., Rec. str. I-6451, pkt 75).
- 109 Najczęściej działalność gospodarcza jest wykonywana bezpośrednio na rynku.
- 110 Nie jest jednak wykluczone, że może ona być prowadzona przez przedsiębiorcę w bezpośrednim kontakcie z rynkiem, a pośrednio przez inny podmiot kontrolujący tego przedsiębiorcę w ramach gospodarczej całości, którą razem tworzą.

- 111 Należy w tym miejscu podkreślić, że zwykłe dzierżenie udziałów, nawet kontrolnych, nie wystarczy, aby uznać za gospodarczą, działalność podmiotu, dzierżyciela tych udziałów, jeżeli polega ona jedynie na wykonywaniu praw związanych ze statusem akcjonariusza lub członka oraz ewentualnym pobieraniu dywidend, zwykłych pożytków z prawa własności danego dobra.
- 112 Natomiast podmiot, który posiadając udziały kontrolne w spółce, skutecznie wykonuje tę kontrolę poprzez bezpośrednie lub pośrednie wywieranie wpływu na zarządzanie nią, powinien być uważany za uczestniczący w działalności gospodarczej wykonywanej przez kontrolowane przedsiębiorstwo.
- 113 Z tego tytułu powinien on być uznany za przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.
- 114 W przeciwnym razie sam podział przedsiębiorstwa na dwa odrębne podmioty, z których pierwszy prowadziłby bezpośrednio wcześniejszą działalność gospodarczą, a drugi kontrolowałby ten pierwszy poprzez wywieranie wpływu na zarządzanie nim, wystarczyłby, aby pozbawić skuteczności zasady wspólnotowe dotyczące pomocy państwa. Umożliwiłby on drugiemu podmiotowi korzystanie z subwencji lub innych ulg przyznanych przez państwo lub za pomocą zasobów państwowych i na spożytkowanie w całości lub w części z korzyścią dla tego pierwszego, również w interesie całości gospodarczej, którą tworzą te dwa podmioty.
- 115 Należy stwierdzić, że wywieranie wpływu na zarządzanie spółką bankową przez podmiot, taki jak fundacja bankowa będąca stroną sporu przed sądem krajowym, może wystąpić w ramach systemu takiego jak wynikający w odpowiednim czasie z ustawy nr 218/90 i dekretu nr 356/90.

116 W ramach tego systemu w istocie:

- fundacja bankowa kontrolująca kapitał innego przedsiębiorstwa prowadzącego działalność bankową, jeżeli nie może bezpośrednio wykonywać działalności bankowej, powinna zapewnić „funkcjonalną ciągłość” pomiędzy nią a kontrolowanym bankiem;
- w tym celu przepisy powinny przewidywać, że członkowie zarządu lub odpowiedniego organu fundacji bankowej zostają powołani do zarządu, a członkowie organu kontrolnego do rady nadzorczej spółki bankowej;
- fundacja bankowa powinna przeznaczać określoną część dochodów pochodzących z udziałów w spółce bankowej na rezerwę przeznaczoną na subskrypcję akcji w podwyższonym kapitale tej spółki;
- może ona w szczególności inwestować tę rezerwę w papiery wartościowe emitowane przez kontrolowaną spółkę bankową.

117 Zasady te ukazują zadania fundacji bankowych wykraczające poza zwykłe lokowanie kapitału przez inwestora. Umożliwiają one wykonywanie funkcji kontrolnych, ale również inicjatywę i pomoc finansową. Obrazują one istnienie strukturalnych i funkcjonalnych związków pomiędzy fundacjami bankowymi a spółkami bankowymi, co potwierdza utrzymanie nadzoru ministra skarbu, w szczególności na mocy przepisu takiego jak art. 14 dekretu nr 356/90.

- 118 W celu ewentualnego zakwalifikowania jako „przedsiębiorstwa” fundacji bankowej pozwanej w postępowaniu przed sądem krajowym, do tego sądu należy ocena, czy nie tylko dzierży ona udziały kontrolne w spółce bankowej, ale także skutecznie wykonuje tę kontrolę poprzez bezpośrednie lub pośrednie wywieranie wpływu na zarządzanie nią.
- 119 Ponadto w odniesieniu do roli powierzonych fundacjom bankowym przez ustawodawcę krajowego w dziedzinach interesu publicznego i użyteczności publicznej, należy odróżnić zwykłe przekazywanie środków organizacjom niemającym celu zarobkowego od działalności wykonywanej bezpośrednio w tych dziedzinach.
- 120 Zakwalifikowanie fundacji bankowej jako „przedsiębiorstwa” wydaje się wykluczone, jeżeli jej działalność ogranicza się do przekazywania środków organizacjom niemającym celu zarobkowego.
- 121 Jak więc podnosi Komisja, działalność ta ma charakter wyłącznie społeczny i nie jest wykonywana na rynku w konkurencji z innymi przedsiębiorcami. W ramach tej działalności fundacja bankowa działa jak instytucja dobroczynna lub organizacja charytatywna, a nie jak przedsiębiorstwo.
- 122 Natomiast jeżeli fundacja bankowa działająca w dziedzinach interesu publicznego i użyteczności publicznej wykorzystuje uprawnienie przyznane jej przez ustawodawcę krajowego do dokonywania czynności finansowych, gospodarczych, w zakresie nieruchomości i ruchomości, koniecznych lub użytecznych do realizacji tych celów, może ona oferować towary lub usługi na rynku w konkurencji z innymi przedsiębiorcami, na przykład w dziedzinach takich jak badania naukowe, edukacja, sztuka lub zdrowie.

- 123 W takim przypadku do sądu krajowego należy ocena, czy fundację bankową należy uznać za przedsiębiorstwo, jako wykonującą działalność gospodarczą niezależnie od tego, że oferowanie towarów lub usług jest dokonywane bez celu zarobkowego, ponieważ owa oferta pozostaje w stosunku konkurencji z tymi przedsiębiorcami, którzy mają taki cel.
- 124 Jeżeli podtrzymana zostanie kwalifikacja jako przedsiębiorstwa z uwagi na kontrolę nad spółką bankową i wywieranie wpływu na zarządzanie nią lub z uwagi na jej działalność, w szczególności w dziedzinie społecznej, naukowej lub kulturalnej, fundacja bankowa, taka jak w postępowaniu przed sądem krajowym, powinna w konsekwencji podlegać przepisom wspólnotowym dotyczącym pomocy państwa.
- 125 Na pytania pierwsze i drugie należy zatem odpowiedzieć, że osoba prawna, taka jak fundacja bankowa w postępowaniu przed sądem krajowym, po przeprowadzeniu badania, do którego zobowiązany jest ten sąd, może zostać zakwalifikowana jako „przedsiębiorstwo” w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE i jako takie może podlegać w tym okresie przepisom wspólnotowym dotyczącym pomocy państwa.

2. W przedmiocie pytania trzeciego dotyczącego pojęcia „pomocy państwa” w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE

a) Uwagi przedłożone Trybunałowi

- 126 Pozwane w postępowaniu przed sądem krajowym uważają, że taki przepis jak przewidziany w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 nie stanowi pomocy państwa

w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE. Nie jest on przepisem selektywnym. Przynosi w istocie korzyści bez rozróżnienia wszystkim podmiotom niekomercyjnym, które spełniają cechy przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62. Odpowiada on przepisowi o charakterze generalnym. Nie stanowi on odstępstwa od ogólnego systemu podatkowego. Szczególne cechy niekomercyjnych instytucji z przyczyn związanych z wewnętrzną spójnością różnych systemów uzasadniają wprowadzenie sektorowych przepisów zastrzeżonych dla tego rodzaju organizacji.

127 Według rządu włoskiego, jeżeliby sąd krajowy miał rozstrzygnąć, że pozwana w postępowaniu przed nim fundacja bankowa powinna korzystać ze zwolnienia z potrącenia przewidzianego w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 w połączeniu z obniżeniem o połowę podatku dochodowego od osób prawnych przewidzianym w art. 6 dekretu nr 601/73, to sporny przepis podatkowy powinien zostać zakwalifikowany jako pomoc państwa. Przedsiębiorstwo znajduje się bowiem w uprzywilejowanej sytuacji konkurencyjnej wobec innych przedsiębiorstw działających na odnośnym rynku. Obniżenie o połowę należnego podatku pozwoliłoby fundacjom bankowym na skorzystanie z zaliczenia na poczet podatku wobec państwa, ponieważ akcjonariusz spółki ma prawo do zaliczenia podatku zapłaconego wcześniej przez spółkę, której jest akcjonariuszem, który to podatek jest wyższy od tego należnego w następstwie obniżenia.

128 Komisja ocenia, że zwolnienie takie jak przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 może być zakwalifikowane jako pomoc państwa. Ulga jest finansowana przez państwo. Jest ona selektywna, ponieważ jest przyznawana w zależności od formy prawnej przedsiębiorstwa i jego działalności w określonych sektorach oraz służy uprzywilejowaniu organizacji uważanych za istotne na płaszczyźnie socjalnej, nie jest natomiast uzasadniona charakterem lub wewnętrzną strukturą systemu, którego część stanowi. Jeśli chodzi o wpływ na wymianę handlową i zakłócenia konkurencji, to powinny być one badane w każdym przypadku przez sąd krajowy.

b) Odpowiedź Trybunału

129 W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie trzecie należy dostarczyć sądowi krajowemu wykładni przesłanek, przewidzianych w art. 87 ust. 1 WE, zakwalifiko-

wania działania krajowego jako pomocy państwa, tj. i) finansowania tego działania przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych, ii) selektywności tego działania oraz iii) jego wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi i wynikającego z tego zakłócenia konkurencji.

i) W przedmiocie przesłanki finansowania działania przez państwo lub przy użyciu zasobów państwowych

130 Artykuł 87 ust. 1 WE dotyczy „pomocy przyznawanej przez państwo członkowskie lub przy użyciu zasobów państwowych w jakiegokolwiek formie”.

131 Według utrwalonego orzecznictwa pojęcie pomocy jest bardziej ogólne niż pojęcie subwencji, ponieważ obejmuje ono nie tylko świadczenia pozytywne takie jak same subwencje, ale również instrumenty, które w różnej formie zmniejszają zwykłe obciążenia budżetu przedsiębiorstwa, i które przez to, mimo że nie są subwencjami w ścisłym znaczeniu tego słowa, mają taki sam charakter i identyczne skutki (zob. w szczególności wyrok z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie C-143/99 *Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, Rec. str. I-8365, pkt 38; wyrok z dnia 15 lipca 2004 r. w sprawie C-501/00 *Hiszpania przeciwko Komisji*, Rec. str. I-6717, pkt 90 oraz powołane tam orzecznictwo i wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie C-66/02 *Włochy przeciwko Komisji*, Zb.Orz. str. I-10901, pkt 77).

132 Wynika z tego, że instrument, poprzez który władze publiczne przyznają niektórym przedsiębiorstwom zwolnienie podatkowe, które wprowadzie nie jest związane z przekazaniem zasobów państwowych, ale stawia beneficjentów w lepszej sytuacji finansowej niż innych podatników, stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE. Tak samo może stanowić pomoc państwa działanie polegające na przyznaniu niektórym przedsiębiorstwom obniżenia podatku lub odroczenia płatności należnego w zwykłym trybie podatku (ww. wyrok w sprawie *Włochy przeciwko Komisji*, pkt 78).

- 133 Należy zatem stwierdzić, że — niezależnie od tego, jakie stanowisko zajmie sąd krajowy w ciągle jeszcze spornej kwestii, czy zwolnienie przewidziane w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 dotyczy potrącenia z tytułu zaliczki na podatek, czy potrącenia z tytułu opodatkowania — działanie krajowe takie jak to, które w danym przypadku zostanie uznane za znajdujące zastosowanie, jest finansowane przez państwo.

ii) W przedmiocie przesłanki selektywności działania

- 134 Artykuł 87 ust. 1 WE zakazuje pomocy „sprzyjającej niektórym przedsiębiorstwom lub produkcji niektórych towarów”, czyli pomocy selektywnej.
- 135 Działanie takie jak to w postępowaniu przed sądem krajowym nie ma zastosowania do wszystkich przedsiębiorców. Zatem nie może ono być uznane za ogólny instrument polityki podatkowej lub ekonomicznej (ww. wyrok w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 99 oraz wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie C-148/04 Unicredito Italiano, Zb.Orz. str. I-11137, pkt 49).
- 136 Jak słusznie podnosi Komisja, dana ulga podatkowa jest przyznawana przy uwzględnieniu formy prawnej przedsiębiorstwa — osoba prawna prawa publicznego lub fundacja — oraz sektorów, w których przedsiębiorstwo to wykonuje działalność.
- 137 Odbiega ona od powszechnego systemu podatkowego, przy czym nie uzasadnia tego charakter ani struktura systemu podatkowego, do którego należy. Odstępstwo to nie jest uzasadnione koncepcją działania bądź techniką opodatkowania, lecz wynika

z celu ustawodawcy krajowego, polegającego na uprzywilejowaniu finansowania organizacji uważanych za istotne na płaszczyźnie społecznej.

138 Ulga taka jest zatem selektywna.

iii) W przedmiocie przesłanek: wpływu na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłócenia konkurencji

139 Artykuł 87 ust. 1 WE zakazuje pomocy, która wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi i zakłóca lub grozi zakłóceniem konkurencji.

140 Do celów zakwalifikowania działania krajowego jako pomocy państwa nie jest konieczne stwierdzenie faktycznego wpływu pomocy na wymianę handlową między państwami członkowskimi i rzeczywistego zakłócenia konkurencji, lecz jedynie zbadanie, czy pomoc może mieć wpływ na tę wymianę handlową i zakłócać konkurencję (wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-372/97 Włochy przeciwko Komisji, Rec. str. I-3679, pkt 44 oraz ww. wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 111 oraz wyrok w sprawie Unicredito Italiano, pkt 54).

141 W szczególności, gdy pomoc przyznana przez państwo członkowskie wzmacnia pozycję przedsiębiorstwa w stosunku do innych przedsiębiorstw konkurencyjnych w wewnątrzwspólnotowej wymianie handlowej, należy uznać, że ma ona wpływ na tę

ostatnią (zob. w szczególności ww. wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 115 oraz wyrok w sprawie Unicredito Italiano, pkt 56 i powołane tam orzecznictwo).

142 W tym zakresie okoliczność, że dany sektor ekonomiczny jest przedmiotem liberalizacji na płaszczyźnie wspólnotowej, może oznaczać faktyczny lub potencjalny wpływ pomocy na konkurencję, jak i na wymianę handlową między państwami członkowskimi (zob. wyrok z dnia 13 lutego 2003 r. w sprawie C-409/00 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. str. I-1487, pkt 75 oraz ww. wyrok z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 116 i wyrok w sprawie Unicredito Italiano, pkt 57).

143 Ponadto nie jest konieczne, aby uprzywilejowane przedsiębiorstwo uczestniczyło w wewnątrzspółnotowej wymianie handlowej. Jeżeli mianowicie państwo członkowskie przyznaje pomoc przedsiębiorstwu, działalność krajowa może być przez to utrzymana lub zwiększona z tym skutkiem, że zmniejszą się szanse wejścia na rynek przedsiębiorstw mających siedzibę w innych państwach członkowskich. Ponadto wzmocnienie przedsiębiorstwa, które dotychczas nie uczestniczyło w wewnątrzspółnotowej wymianie handlowej, może postawić je w sytuacji umożliwiającej mu wejście na rynek innego państwa członkowskiego (ww. wyrok 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 117 i wyrok w sprawie Unicredito Italiano, pkt 58).

144 W sporze przed sądem krajowym do tego sądu należy ocena w świetle wyżej wymienionych wskazówek interpretacyjnych, czy te dwie badane przesłanki są spełnione.

145 Bez uszczerbku dla tej oceny należy stwierdzić, że:

- sektor usług finansowych był przedmiotem ważnego procesu liberalizacji na poziomie wspólnotowym, który zaostriżył konkurencję, która może już skutkować swobodnym przepływem kapitału przewidzianym w traktacie (ww. wyrok 15 grudnia 2005 r. w sprawie Włochy przeciwko Komisji, pkt 119 i wyrok w sprawie Unicredito Italiano, pkt 60);
- ulga podatkowa taka jak w postępowaniu przed sądem krajowym w kategoriach finansowania lub płynności finansowej może wzmacniać pozycję jednostki gospodarczej działającej w sektorze bankowym, utworzonej przez fundację bankową i spółkę bankową;
- może ona również wzmacniać pozycję fundacji bankowej w działalności wykonywanej w szczególności w dziedzinie społecznej, naukowej lub kulturalnej.

146 Uwzględniając wszystkie wyżej wymienione elementy, na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że zwolnienie dywidend z potrącenia, takiego jak w postępowaniu przed sądem krajowym, po przeprowadzeniu badania, do którego zobowiązany jest ten sąd, może zostać zakwalifikowane jako pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

3. W przedmiocie pytania piątego dotyczącego pojęć „ograniczenia swobody przedsiębiorczości” i „ograniczenia w przepływie kapitału” w rozumieniu art. 43 WE i 56 WE

a) Uwagi przedłożone Trybunałowi

¹⁴⁷ Pozwane w sprawie przed sądem krajowym kwestionują istnienie wskazanego w pytaniu piątym ograniczenia swobody przedsiębiorczości lub swobodnego przepływu kapitału na korzyść spółek bankowych. Ich zdaniem zwolnienie takie jak to określone w art. 10 bis ustawy nr 1745/62 nie uprzywilejowuje tych spółek, które są odpowiedzialne jedynie za odzyskiwanie podatku należnego od przedsiębiorstw pobierających dochód. Spółki te nie osiągają żadnej korzyści ze zwolnienia wypłacanych zysków z potrącenia.

¹⁴⁸ Rząd włoski podnosi, że z uwagi na ulgę podatkową stanowiącą przedmiot sporu przed sądem krajowym spółka, w której ma udziały fundacja bankowa, może korzystać z większych inwestycji pochodzących od tej ostatniej, co może spowodować naruszenie swobody przedsiębiorczości lub swobodnego przepływu kapitału i stworzyć zakłócenia na danym rynku.

¹⁴⁹ Komisja uważa, że ulga podatkowa nie stanowi uprzywilejowania dla spółki bankowej, lecz dla fundacji bankowej.

b) Odpowiedź Trybunału

- 150 Biorąc pod uwagę odpowiedzi udzielone na trzy pierwsze pytania z uwzględnieniem okoliczności prawnych i faktycznych sporu przed sądem krajowym, należy stwierdzić, że nie ma potrzeby badać pytania piątego niezależnie od tego, jakie będzie rozstrzygnięcie tego sądu w odniesieniu do zakwalifikowania odnośnej ulgi podatkowej w świetle przepisów wspólnotowych dotyczących pomocy państwa.
- 151 Jeżeli sąd krajowy zakwalifikuje ulgę podatkową jako pomoc państwa, ulga ta powinna zostać zniesiona, aby nie pozostało żadne zróżnicowanie traktowania, które mogłoby być analizowane w świetle art. 43 WE i 56 WE.
- 152 Jeżeli natomiast odrzuci on zakwalifikowanie jako pomoc państwa, nie powstanie też kwestia istnienia ograniczenia swobody przedsiębiorczości lub swobodnego przepływu kapitału.

W przedmiocie kosztów

- 153 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Osoba prawna, taka jak w postępowaniu przed sądem krajowym, po przeprowadzeniu badania, do którego zobowiązany jest ten sąd, z uwzględnieniem systemu mającego wówczas zastosowanie, może zostać zakwalifikowana jako „przedsiębiorstwo” w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE i jako takie może podlegać w tym okresie przepisom wspólnotowym dotyczącym pomocy państwa.**
- 2) **Zwolnienie dywidend z potrącenia, takiego jak w sporze przed sądem krajowym, po przeprowadzeniu badania, do którego zobowiązany jest ten sąd, może zostać zakwalifikowane jako pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.**

Podpisy